

Логінова Г.М.,
кандидат філософських наук,
юридичний психолог, філолог,
культуролог, докторант УВУ,
(Німеччина, Мюнхен), galni@ukr.net

ПСИХОАНАЛІТИЧНИЙ ВИМІР КУЛЬТУРИ СЛОВА ЮРИДИЧНОГО ДІАЛОГУ

У статті розглядаються проблеми становлення та розвитку юридичного діалогу. Детально проаналізовано тенденції формування термінології юриспруденції, досліджено складові професійної парадигми мислення у юридичному дискурсі. Детально проаналізовано тенденції формування термінології юриспруденції, досліджені складові професійної парадигми мислення в юридичному дискурсі. В рамках професійного дослідження термінологічні складові парадигми мислення розглянуті як поліваріантна модель розумових практик, що знаходить втілення в психоаналітичних методиках обробки матеріалу, використання яких допомагає формуванню юридичного тезаурусу. Психолінгвістична парадигма діалогу спілкування допомагає зрозуміти внутрішній світ особистості. Кожна людина визначає в словах своєї мови відношення до речей та понять, тобто відображає своє розуміння та осягнення. Використання методів компаративного аналізу та вільного асоціативного експерименту при роботі з різними мовними групами дає результати, на підставі яких можна стверджувати, що на ментальному рівні індивідуальна «картина світу» властива кожному етнічному співтовариству. На основі психолінгвістичного аналізу доведено, що трансформації практик юридичної термінології відбуваються шляхом переосмислення значень концептів, котрі постають складовими юридичної риторики слідчого та судді. Значний внесок у процес її формування та реконструкції здійснений за допомогою психологічного інструментарію аналітичних практик. Аналіз утворення термінів правничого діалогу засвідчив, що словотворення відбувається за тими самими словотвірними й синтаксичними моделями, із використанням однакових словотвірних засобів, що й утворення загальнонавжваних лексичних одиниць. Таким чином, процес створення фахової лексики відбувається під впливом різноманітних мовних, культурних, історичних та юридичних факторів.

Ключові слова: юридичний тезаурус, поліваріантна модель мисленнєвих практик, професійна термінологія, риторика слідчого та судді, психологічний інструментарій аналітичних практик.

Loginova G.M.,
candidate of philosophical sciences,
legal psychologist, philologist,
culturologist, doctoral student of UVU,
(Germany, Munich), galni@ukr.net

Psychoanalytical dimension of word culture of legal dialogue

The article considers the problems of formation and development of legal dialogue. The tendencies of formation of terminology of jurisprudence are analyzed in detail, the components of the professional paradigm of thinking in legal discourse are investigated. The tendencies of formation of terminology of jurisprudence are analyzed in detail, the components of the professional paradigm of thinking in legal discourse are investigated. In the framework of professional research, the terminological components of the paradigm of thinking are considered as a multivariate model of mental practices, which is embodied in psychoanalytic methods of material processing, the use of which helps to form a legal thesaurus. The psycholinguistic paradigm of communication dialogue helps to understand the inner world of the individual. Each person defines in the words of their language the attitude to things and concepts, that is, reflects their understanding and comprehension. The use of methods of comparative analysis and free associative experiment in working with different language groups gives results, based on which it can be argued that at the mental level, the individual "picture of

the world" is inherent in each ethnic community. Based on psycholinguistic analysis, it is proved that the transformations of legal terminology practices take place by rethinking the meanings of concepts that are part of the legal rhetoric of the investigator and the judge. A significant contribution to the process of its formation and reconstruction is made with the help of psychological tools of analytical practices. The analysis of the formation of terms of legal dialogue showed that word formation takes place according to the same word-forming and syntactic models, using the same word-forming means as the formation of commonly used lexical units. Thus, the process of creating professional vocabulary is influenced by various linguistic, cultural, historical and legal factors.

Key words: *legal thesaurus, multivariate model of thinking practices, professional terminology, psychological toolkit of analytical practices, rhetoric of investigator and judge.*

Постановка питання. Юрист як і світ живе різноманітністю і непередбаченістю своїх можливостей. І той, хто першим нарік юриспруденцію її ім'ям, в семантиці котрого Закон та Мудрість злились у взаємодоповнюючу єдність, окреслив тим самим на всі часи глибинне покликання юриста: чути, розуміти та передавати глибинний зміст культури юридичного слова. Мовчання та слово, погляд та думка, інтуїція та рефлексія, споглядання та розуміння – все це нехитрий інструментарій досвіду людства, що породило професійний діалог Закону та Розуму у юридичному сенсі. Проблема дослідження юридичного діалогу – одна із змістовніших у напрямку розробок сучасного кола питань юриспруденції. В цілому вона сприймається у дослідницькому вимірі під багатограним кутом зору, тобто можна зазначити, що подібна стала тенденція щодо її опрацювання спрямувала шлях наукової думки її визначення.

Гортаючи сторінки історії розвитку культури слова юридичного діалогу звернемося до коренів її формування. Сьогодні актуальною постає проблема адаптації людини в зовсім новому, порівняно з тим, де вона народилася і виросла, культурному середовищі, внаслідок процесів глобалізації і міжнародної міграції. Для розв'язання цього завдання психоаналітичний напрям дослідження – незамінний засіб, тому що стверджує іншомовний діалог як вимір життя і спілкування між представниками різних культур, виявлення ментальних особливостей сприйняття різноманітної картини світу, що знаходить своє відображення у професійному діалозі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. ХХІ століття породжує нові підходи до євро інтеграційних процесів юриспруденції, нові напрямки їх розвитку. Головні питання висвітлені у працях В.Я. Тація, А.М. Бандурко, та інших провідних науковців. Але питання створення юридичного (процесуального) діалогу саме у вітчизняних виданнях недостатньо окреслено, тому метою статті постає визначення критеріїв його формування та розвитку.

У нашому дослідженні розглядаються проблеми становлення та розвитку професійного діалогу юридичних дисциплін. Детально проаналізовано тенденції формування термінології юриспруденції, досліджені складові професійної парадигми мислення в юридичному дискурсі. В рамках професійного дослідження термінологічні складові парадигми мислення розглянуті як поліваріантна модель розумових практик, що знаходить втілення в психоаналітичних методиках обробки матеріалу, використання яких допомагає формуванню юридичного тезаурусу. Згідно з висновками З. Фрейда, людське буття – це особлива самостійна реальність, «ключ до розуміння світу» [6, с. 354]. Використовуючи методи компаративного аналізу та вільного асоціативного експерименту при роботі з різними мовними групами, ми отримали результати, на підставі яких можна стверджувати, що на ментальному рівні індивідуальна «картина світу» властива кожному етнічному співтовариству.

Отже можна зробити висновок, що процес асоціювання носіїв різних мов відбувається під впливом різноманітних мовних, культурних і ментальних факторів. Отримані дані лексичних асоціацій слов'янських і романо-германських груп підтверджують доцільність використання вільного асоціативного експерименту як психоаналітичного вимірювання символіки іншомовного діалогу, окреслюючи шляхи міжкультурної комунікації

Основною метою нашого дослідження є визначення даних для подолання бар'єрів взаємодії між представниками діалогів різних культур, висвітлюючи шлях міжкультурної

комунікації. Людина визначає своє сприйняття дійсності крізь призму вироблених асоціацій, які формуються в певному соціальному культурно-ментальному та лінгвістичному просторі. М. Люшер порівнює магію слова з магією кольору.

Виклад основного матеріалу. В рамках нашого дослідження ми проаналізуємо культурно-історичну детермінацію системи культурних кодів «основних» колірних найменувань. По-перше розглянемо лінгвоментальну специфіку непрямих назв квітів. Універсальним компонентом, який становить архіполе «Всесвіт» в нашому експерименті є назви кольорів Floss, Rosa, Lilian, Viola, Papavla, Suringa, Matricaria. Часткові збіги у виборі компонента зафіксовані в англійській і французькій мовах Bellis, Genista, Gratueegus, Lavandula, Ranunculum, Taraxaculum. Значно менше збігів виявилось в французькою і українською Malva, Raeonia, Ruta. Таким чином, компаративний аналіз культурних особливостей декількох мов дозволяє говорити про лінгвоментальну специфіку колоративів як в аспекті їх виникнення, так і функціонування в соціальних практиках повсякденності. По-друге щодо граматичних роду назв квітів в обох мовах в структурі назв групи фразем виявлено Флоролексеми як чоловічого (фр. Chardon, біл. колір), так і жіночого роду. (Фр. Fleur, violette; біл. фіалка). Ознаки, чоловічого роду завжди визначаються за видом діяльності, якої могли займатися тільки чоловіки. Наприклад, у війську, тільки чоловіки, що знайшло своє відображення у відповідних фразеологізмах. It is not all lavender being a solder, ah fleur au fusil, Fanfan la tuline.

У Франції титул монарха передавався тільки по чоловічій лінії і тільки чоловіки могли займати посаду судді. Отже, на основі вищевикладеного можна зробити висновок, що прагматика фразеологічних одиниць з компонентом назви кольорів з гендерним маркером мотивує етнокультурну складову в психолінгвістичній структурі мови, яка передає стереотипні уявлення про культурні традиції чоловіка і жінки. Тенденція до гендерного маркування найбільш виражена в українській мові, найменш в англійській.

Результати дослідження із застосуванням методу вільних асоціацій дозволяють визначити лінгвокультурний потенціал фразеологічного поля «людина в оточенні природи її явищ». Основними його компонентами є фразеологізми, серед яких виділяються етнофразеологізми. Слід звернути увагу, що виникнення етнофразеологізмів здійснюється на основі метафізичного осмислення реалій, що сприяє виникненню подібної картини дійсності, яка виступає своєрідним ключем до пізнання минулого і сьогодення нації, її культури, духовності, менталітету.

Аналіз тематичного поля міжособистісних відносин методом інтерв'ю показує, що в англійській, французькій, українській мовах воно складається з двох тематичних груп: спілкування і міжособистісні відносини. Таким чином, використання результатів психолінгвістичного експерименту дозволяє визначити різноманітність сучасних точок зору на культуру слова в міжособистісних відносинах, від якої потерпають в психології повсякденних практик з використанням ментальних кодів різних мов і враховувати загальні положення цього різноманіття, а також їх внесок в систему міжнародної комунікації.

Сучасні процеси в суспільстві не залишають осторонь євроінтеграційні феномени, які стають об'єктом дослідження різних студій, зокрема лінгвістичних. У нашому дослідженні ми використовуємо методи компаративного аналізу та вільного асоціативного експерименту. Проаналізуємо класичні дослідження скарбниці історичних надбань даного напрямку. В столиці Німеччини Берліні існує Університет імені Гумбольдта, де вивчають психолінгвістику як основу професійного діалогу. Одна з класичних проблем діалогу – проблема його мови. Про мову написано вже так багато, що за образним висловлюванням Ж. Батая, «утворилась висока піщана дюна, наметена людською думкою [2, с. 5]». Але слово не починається із слова, сказаного вголос, воно народжується спочатку в невербальному діалозі. За М. Гайдеггером, увага до слова привертається мистецтвом «рукоділья письма у діалозі мови [13, с. 96]».

«Мова є складний набір символів, а кожний символ лаконічно визначає певне явище зовнішнього світу того середовища, в якому живуть і творять носії конкретної мови [25, с. 102]». Символізація є «місток крізь прірву, що розділяє відправника інформації та її отримувача за допомогою лінгвістичного «світу звуків [19, с. 165]». Символіка діалогу, в якій визначальна роль

належить вивченню національної самобутності народу, унікальному феномену народної культури в національній мові, зумовила в останні десятиріччя «вибух» дослідницького інтересу до лексики, що містить в собі етнокультурний компонент. Згідно з твердженням німецького вченого В. фон Гумбольдта, «мова – це зовнішнє відображення внутрішнього світу нації [22, с. 165]».

Проблема відображення в мові картини світу та виявлення в зв'язку з цим універсального привертає значну увагу. До універсального компоненту належить асоціативна здібність або здатність створювати вербальні образи, тому необхідно мати уявлення. Ортега-і-Гассет, досліджуючи уявлення, створив концепцію, за якою не об'єкти рухаються в напрямку до суб'єкта, а суб'єкт їх сам у собі збуджує. «Потрібно лише схопити і ми вилучимо із події кентавра, який галопом, розпустивши хвіст та гриву, мчить поза вітром крізь смарагдові полонини за невловимими тінями білих німф [20, с. 68]». За Гете, пальма першості теж належить «вічно юній та неспокійній доньці Юпітера – Фантазії [7, с. 126]». Метафорична (або семантична, суб'єктивна, фантастична) внутрішня форма виникає в словах з переносним значенням. В її основі лежить асоціація, найчастіше вона окреслює емоційно-оцінююче ставлення промовляючого до об'єкта. Наприклад, «Sonntag», буквально «день бога сонця», «Donnerstag» – «день бога грому».

Креативний аспект внутрішньої форми слушно розглянути як процес конструювання вербального образу, що використовує наступні засоби мислення: комбінування, аналогізування, трансформацію. Шляхом комбінування створюються інші об'єкти та образи. Типові його прийоми: аглютинація (поєднання у одному образі будь-яких якостей і частин) та включення (доповнення образу таким фрагментом, що робить його незвичайним). На панцирі «чарівної черепахи», яка вийшла з річки, був окреслений космічний трактат [8, с. 59]».

Отже, психоаналітична парадигма діалогу спілкування допомагає зрозуміти внутрішній світ особистості. Людина бачить світ, в якому живе, крізь вуаль емоцій, накопиченого досвіду й лише в процесі спілкування з іншою людиною можливе розкриття глибин її сутності, оскільки світ цей незмірно глибокий, тому що висвітлює різнобарвну картину ментального світосприйняття. Психолінгвістичний вимір ментальної символіки допомагає подолати бар'єри спілкування між представниками діалогів різних культур та їх відображення у повсякденних соціальних практиках, висвітлюючи шляхи міжнаціональної комунікації професійного діалогу.

За словами Л. Вітгенштайна, «мову також можна розглядати як старе місто: затишне місце з вуличок і майданів, старих і нових будинків, а також будинків із добудовами з різних часів [21, с. 145]. О. Потебня розвиває і надає завершеного вигляду лінгвістичній теорії слова і насамперед вченню про внутрішню форму слова, яка стала науковою базою створення професійної мови. Поняття внутрішньої форми було предметом дослідження здавна. Даної проблеми торкались Платон, Плотін, Данте Аліг'єрі, Джордано Бруно. У їхніх вченнях окреслилось розуміння внутрішньої форми як певного принципу, який формує, організує, все підсумовує, зокрема зовнішні форми речей. Хід міркування даних філософів був приблизно такий. Зовнішні форми речей не визначаються постійними, тому що протягом існування вони зазнають помітних змін. Але у будь-якій речі поряд із змінним має бути й щось незмінне, і тому в структурі речей можна виділити вічний, більш-менш стабільний принцип, який дістав назву «внутрішня форма». Якщо речі зовні змінюються, то їхня внутрішня форма лишається незмінною.

Як ілюстрацію до такого розуміння внутрішньої форми можна застосувати приклад звичайного будинку. Зовнішня форма будинку відображає його вигляд, який можна сприймати органами чуття, побачити. Внутрішня форма являє собою розроблений архітектором проєкт, за яким він був побудований. Будинок інколи руйнується, і тоді зникає його зовнішня форма, але внутрішня все одно залишається. По-перше, вона зберігається на кресленні, а по-друге, – може бути втіленою в інших будинках, зведених за тим самим проєктом. Саме внутрішня форма слова являє собою підґрунтя для створення професійної термінології.

Психолінгвістична парадигма діалогу спілкування допомагає зрозуміти внутрішній світ особистості. Кожна людина визначає в словах своєї мови відношення до речей та понять, тобто відображає своє їх розуміння та осягнення. Тому «слова однієї мови являють більше чуттєвої образності, другої – більше духовності, третьої – більш розсудливе відображення понять [18, с. 379]». Осмисленню й розумінню ситуації або, використовуючи термінологію М. Гайдеггера, вмінню вслуховуватися (Hörchen) та вникати (Ver-nehmen) у властивий соціально-культурний та психолінгвістичний контекст [14, с. 104].

Напрямок нашого дослідження є релевантним визначення, що професійне спілкування для людини є «щось на зразок окулярів, крізь які вона бачить світ [4, с. 184]». Загальноприйнята думка, що володіння мовою юриспруденції передбачає не тільки розуміння значення термінів, але й орієнтацію у юридичному контексті. Манера відчувати та мислити, сталі засоби бачення та розуміння явищ, подій – те, що підпадає під поняття ментальності, витікає з лінгвокультурної єдності. За словами Ле Гоффа, «ментальності – це в'язниці, до яких залучений час великого проміжку [23, с. 132]». Тому можна сказати, що на рівні ментальності створюється типова для даної професійної спільноти «картина сприйняття дійсності». А «менталітет – це своєрідний фермент, який не тільки стимулює діяльність, але й нерідко визначає поведінку людини і її ставлення до професії [15, с. 159]».

Бар'єри спілкування являють собою «втєчу в обмірковування відповіді», оскільки «думка дає лише в своїй промові слово невимовленому смислу буття [11, с. 219]». Якщо розглянути цю відому гайдегерівську метафору у загальному контексті його праць, то можна помітити, що для видатного мислителя мова є не стільки засобом для вираження думки, скільки думка є способом актуалізації первісних смислів, які притаманні мові. Остання розуміється як первісний універсальний прафеномен, котрий самостійно продукує та експлікує власний зміст. Тому потрібно вміння «вчуватися у «буття сущого», «слухати глибоку тишу» [24, с. 126]». У мовчазній взаємодії, міміці та жестах, мовні вирази існують принаймні у знятому вигляді, вони, образно кажучи, виступають немовби комунікативна дія під час «розмови крізь огорожу в саду».

Невербальні характеристики є яскравими показниками емоційного стану, відображенням несвідомих процесів, що являє собою важливу професійну компоненту професійної риторики слідчого та судді. Для К.Г. Юнга «несвідоме є безмежною історичною скарбницею [16, с. 131]». А символи постають нікими елементами загальної картини несвідомого, осягнення системних характеристик якого може стати можливим завдяки їх інтерпретації. Вербалізація символів відкриває шлях цілісного пізнання особистості в її свідомих та несвідомих проявах, що являють собою творчий процес розуміння людини. За М. Гайдеггером, особистість не лише жива істота, котрій серед інших її здатностей притаманна і мова. Мова є «домівка буття, мешкаючи у якій людина екзистує, оскільки оберігаючи істину буття, належить їй [9, с. 126]». Дослідження цього образу мови становить одну з первісних оригінальних версій лінгвістичного повороту в історії створення професійної мови.

Формою ж ментальної самореалізації є «образний апріоризм», котрий за висловом К.Г. Юнга – «футляр, в якому міститься мовний зміст [16, с. 112]». Мовними одиницями, які відображають глибини професійної мови та культури діалогу виступають фразеологізми. Формування асоціативних етнофразеологізмів зумовлено символікою діалогу, в якій визначальна роль належить вивченню національної мови, зумовила в останні десятиріччя «вибух» дослідницького інтересу до формування професійної лексики. Ремінесцентні асоціації виступають як образи історичних подій та їх впливу на професійний діалог. Таким чином, виникнення етнофразеологізмів відбувається на підґрунті метафоричного осмислення реалій, що сприяє створенню образної картини світу, виступає своєрідним ключем до пізнання минулого та сьогодення нації, її культури, духовності, менталітету та формуванню лексики юридичної мови.

Поліфункціональність правничої мови полягає у специфічному наборі функцій, що реалізуються в різноманітних правових текстах. Багаторівневість мови права виявляється в

застосуванні мовних одиниць і засобів різних рівнів, що постають як лексеми слова, терміни права, термінологічні словосполучення, фразеологізми, правові дефініції, лексико-граматичні моделі, синтаксичні конструкції, стилістичні засоби і прийоми тощо. Відкритість мови права як системи засвідчує наявність у правових текстах поряд із правовою лексикою загальноживаних слів, спеціальної лексики суміжних із правом сфер, у процесах термінологізації та детермінологізації, тенденції до розширення правового словника завдяки новоутворенням, взаємодії власних мовних ресурсів і запозичень тощо.

Наведені особливості мови, що репрезентує процес становлення термінології юридичного діалогу та запропонований Л. Гоффманном [1, с. 180] принцип горизонтального структурування (належність спеціалізованої мови до певної галузі) і вертикального розшарування зазначених мов (розподіл фахових мов на пласти за рівнем їхньої змістової спеціалізації) дають змогу зарахувати її до окремої фахової мови права. Для розв'язання цього завдання діалог Права, Віри та Розуму – незамінний засіб, тому що стверджує іншомовний діалог як вимір життя і спілкування між представниками різних культур, виявлення ментальних особливостей сприйняття різноманітної картини світу, що знаходить своє відображення у міжкультурному правничому діалозі. Правничий діалог, що отримав поняття «всеохоплюючого», залучив до нього три складових: Право, Віра, Світ. З такої точки зору Розум може вважатись духовно – особистісним виміром, репрезентуючи процес зустрічі Права, Віри та Людини. Мудрість людини є її сутність перед обличчям юриспруденції, тому й потрібен правничий діалог двох великих традицій – Віри та Розуму.

Отже, аналіз утворення термінів правничого діалогу засвідчив, що словотворення відбувається за тими самими словотвірними й синтаксичними моделями, із використанням однакових словотвірних засобів, що й утворення загальноживаних лексичних одиниць. Таким чином, процес створення фахової лексики відбувається під впливом різноманітних мовних, культурних, історичних та юридичних факторів. Отримані дані про дослідження підтверджують доцільність використання комплексної методики.

Запропонована модель включає наступні блоки: теоретичний, навчально-методичний, дослідницький і технологічний. Теоретичний блок представлений знаннями, уявленнями студентів про певний напрям юридичної психології, що має своє втілення на практиці. Наприклад, робота з соціально дезадаптованими неповнолітніми у спеціальних закладах залучає методи діагностики різних типів девіацій, підходи та засоби надання їм психологічної допомоги. Навчально-методичний блок включає знання та вміння студентів створити модель власної професійної діяльності у відповідності із основними напрямками роботи психологічної служби в різних типах установ, де перебувають соціально дезадаптовані неповнолітні: психопрофілактика правопорушень, прогнозування, психодіагностика, психокорекція, психологічне консультування та психотерапія.

Дослідницький блок готовності є визначальним для спеціаліста цього напрямку діяльності, оскільки дає змогу вивчати як взаємодію різних чинників дезадаптації, так і постійно відстежувати динаміку психологічних механізмів адаптації неповнолітніх та коригувати психологічні особливості. Результати психоаналітичного дослідження емоційного інтелекту як важливого особистісного чинника готовності майбутніх психологів до роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми. Особливості здатності сприймати та регулювати емоції, які вимірювались за допомогою тесту емоційного інтелекту Н. Холла [17, с. 11]. Соціальний інтелект як інтегральна інтелектуальна здатність, що визначає успішність спілкування та соціальної адаптації, об'єднує і регулює пізнавальні процеси, пов'язані з відображенням іншого як партнера спілкуванню або групи людей, діагностувався тестом соціального інтелекту Дж. Гілфорда і М. О'Саллівена [5, с. 14].

«Вербальна експресія» притаманна студентам, що не розпізнають різноманітність смислів повідомлення, а також помиляються в інтерпретації слів співрозмовника. Як засвідчив наш досвід спілкування з психологами-практиками, для соціально дезадаптованих неповнолітніх характерним є надінтенсивне застосування механізмів психологічного захисту. У зв'язку з цим для активізації особистісно-рефлексивного компонента готовності майбутніх психологів було

застосовано методику визначення домінуючих механізмів психологічного захисту у студентів. Механізми психологічного захисту, на думку Н. Мак-Вільямса, є глобальними, закономірними, здоровими, адаптивними способами переживання світу [3, с. 31]. Вони з'являються як здорова, творча адаптація і продовжують діяти протягом усього життя.

Особливості використання механізмів психологічного захисту майбутніми психологами досліджувалась за допомогою тесту Плутчика-Колермана-Конте «Індекс життєвого стилю». Середні арифметичні загальновибіркові показники за шкалами цього тесту виражені на середньому і близькому до середнього рівнях. Якщо проранжувати механізми психологічного захисту за мірою їх вираженості («напруженості»), то матимемо наступну картину. На першому місці «Раціоналізація», на другому «Заперечення реальності», на третьому «Проекція», «Компенсація», «Реактивні утворення», «Регресія», на четвертому «Витіснення» і «Заміщення».

Авторська програма спецкурсу «Психоаналітичний вимір роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми» та тренінгова програма із зазначеної тематики сприяли розвитку компонентів підготовки психологів до роботи з соціально дезадаптованими девіантами. Застосування пізнавального та операційного компонентів сприяють розвитку навичок використання психологічних технік для роботи з даного напрямку. В межах тренінгових занять були апробовані завдання із залученням асоціативних метафоричних карг, фототерапії, арттерапії, казкотерапії, психодрами, символдрами тощо.

Висновки. Таким чином, використовуючи методику виборів технік була розроблена діагностика дезадаптованості та корекційна програма соціальної адаптації неповнолітніх девіантів. Під час апробації розробленої моделі констатовано, що особистісно-рефлексивний компонент готовності майбутніх психологів до роботи з соціально дезадаптованими неповнолітніми виступає пусковим механізмом розвитку усіх інших складових моделі, які сприяють трансформації власного досвіду набутих знань. Результативність впровадженої моделі підготовки доведена динамікою становлення ключових компетенцій майбутніх юридичних психологів для роботи з соціально дезадаптованими девіантами. Наприклад, юридичний діалог даного напрямку враховує психологічні чинники, що зумовлюють виникнення соціальної дезадаптації неповнолітніх у сучасному соціокультурному середовищі, проблеми визначення критеріїв та показників їх деформації, концептуальні засади та дослідницьку модель адаптації незрілих девіантів.

Отже, такий погляд на проблему, на мою думку, являє собою вектор формування професійного напрямку мови юридичного діалогу, який висвітлює шляхи й подальшого обґрунтування. Фактор аналітичної складової, що є домінуючою у наведеній моделі правничого діалогу особливо важливий у внутрішньоособистісних і міжцивілізаційних сферах. Маю надію, що отриманий напрям дозволить поширити пошуки можливостей гармонізації відносин як у міжособистісній, так і в міждержавних сферах.

Список використаних джерел

1. Altmann H. Zu methodischen Problemen der semantischen Beschreibung von im Deutschen Sprache. *Words, lexems, concepts – approaches to the lexicon. Studies in honour of L.Lipka*. Tübingen: Narr, 1999. S. 200–212.
2. Bataille G.L' Experience interieure. Paris, 2007. 312 p.
3. Berteloot P. Die Europäische Union und ihre mehrsprachige Rechtstexte. *Rechtssprache Europas. Reflexion der Praxis von Sprache und Mehrsprachigkeit im supranationalen Recht* [Hrsg. F. Müller and B. Isolde]. Berlin : Duncker & Humboldt, 2004. S. 179–193.
4. Bode H. Johannes Bugenhagen: Die Grundsprache eines Reformators. Lübeck: Kaiser und Mietzner, 1985. 167 s.
5. Chadwick O. The Reformation of Linguistics. London: Penguin Books, 1990. 463 p.
6. Freud S. Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten.: Duncker & Humboldt, 2004. 379 s.
7. Goete J.F.G. Westfälische Zeitschrift. *Johann Wolfgang von Goethe*. Berlin: Aufbau-Verlag, 1993. 168 s.

8. Goethe J.W. Über Kunst. Berlin: Aufbau-Verlag, 1998. 562 s.
9. Heidegger M. Die Bildung der Sprache. Tübingen, 1997. 199 s.
10. Jung, C. G Two essays on analytical psychology. B., N.Y.: De Grouter, 1992. 342 p.
11. Heidegger M. Sprache und Sache. Tübingen, 1989. 209 s.
12. Heidegger M. Commentary on The Secret of the Golden Flower. *CW*. vol. 13, 1991. P. 124–257.
13. Heidegger M. Unterwegs zur Sprache. Tübingen, 1998. 270 s.
14. Heidegger M. Zur Sache des Denkes. Tübingen, 1969. 192 s.
15. Jenny M. Über Kunst der Sprache. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt, 1983. 303 s.
16. Jung C.G. Commentary on The Secret of the Golden Flower. *CW*. vol. 13, 1991. P. 124–257.
17. Kraus O. Die Lingwistik der Deutschen Sprache. Berlin, 1996. 217 p.
18. Lacan 1998 – Lacan J. Language of the self. New York: Columbia UP, 1998. 432 p.
19. Lehner E. Symbols, Signe and Signets. New York, 1989. 278 p.
20. Ortega y Gasset. España invertebrada. Barselona, 1991. 268 p.
21. Витгенштейн 1995 – Витгенштейн Л. Логика исследования. Харьков: Фолио, 1995. 309 с.
22. Гумбольдт фон В. Избранные труды по языкознанию. Москва: Гнозис, 1994. 397 с.
23. Думка про теперішнє та майбутнє французької школи «Analiv». Київ: Наукова думка, 1992. 234 с.
24. Нариси з історії мови. Львів: Каменярь, 1999. 206 с.
25. Чейф У. Значение и структура языка. Москва: Наука, 1995. 312 с.

References

1. Altmann, H. (1999). Zu methodischen Problemen der semantischen Beschreibung von im Deutschen Sprache. *Words, lexems, concepts – approaches to the lexicon. Studies in honour of L.Lipka*, 200 –212 [In German].
2. Bataille, G.L'. (2007). Experience interieure. Paris [in French].
3. Berteloot, P. (2004). Die Europäische Union und ihre mehrsprachige Rechtstexte. *Rechtssprache Europas. Reflexion der Praxis von Sprache und Mehrsprachigkeit im supranationalen Recht*. Berlin : Duncker & Humboldt. p. 179–193 [in German].
4. Bode, H. (1985). Johannes Bugenhagen: Die Grundsprache eines Reformators. Lübeck: Kaiser und Mietzner [in German].
5. Chadwick, O. (1990). The Reformation of Linguistics. London: Penguin Books [in English].
6. Freud, S. (2004). Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten.: Duncker & Humboldt [in German].
7. Goete, J.F.G. (1993). Westfälische Zeitschrift. *Johann Wolfgang von Goethe*. Berlin: Aufbau-Verlag [in German].
8. Goethe, J.W. (1998). Über Kunst. Berlin: Aufbau-Verlag [in German].
9. Heidegger, M. (1997). Die Bildung der Sprache. Tübingen[in German].
10. Jung, C.G. (1992). Two essays on analytical psychology. Berlin, New York: De Grouter [in German].
11. Heidegger, M. (1989). Sprache und Sache. Tübingen [in German].
12. Heidegger, M. (1991). Commentary on The Secret of the Golden Flower. *CW*, 13, 124–257 [in German].
13. Heidegger, M. (1998). Unterwegs zur Sprache. Tübingen [in German].
14. Heidegger, M. (1969). Zur Sache des Denkes. Tübingen [in German].
15. Jenny, M. (1983). Über Kunst der Sprache. Berlin: Evangelische Verlagsanstalt [in German].
16. Jung, C.G. (1991). Commentary on The Secret of the Golden Flower. *CW*, 13, 124–257 [in English].
17. Kraus, O. (1996). Die Lingwistik der Deutschen Sprache. Berlin [in German].

18. Lacan 1998 – Lacan J. (1998). Language of the self. New York: Columbia UP [in English].
19. Lehner, E. (1989). Symbols, Signs and Signets. New York [in English].
20. Ortega y Gasset. España invertebrada. (1991). Barcelona [in Spanish].
21. Wittgenstein, L. (1995). Lohyka yssledovanyia [Research logic]. Kharkiv: Folio [in English].
22. Humboldt, von V. (1994). Yzbrannie trudi po yazikoznanyiu [Selected Works on Linguistics]. Moskva: Hnozis [in Russian].
23. Dumka pro teperishnie ta maibutnie frantsuzkoi shkoly “Analiv” [Thoughts on the present and future of the French school “Analiv”]. (1992). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
24. Narysy z istorii movy [Essays on the history of language]. (1999). Lviv [in Ukrainian].
25. Chief, U. (1995). Znachenye y struktura yazika [Meaning and structure of language]. Moskva: Nauka [in Russian].